

Okul Müdürlerinin Liderlik Stillerini Algılamının ve Bazı Kişisel Değişkenlerin Öğretmenlerin Yaşam Doyumu ve Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi

Tülay SARIDEMİR ¹

Doç. Dr. Fulya YÜKSEL-ŞAHİN ²

Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ve diğer öğretmenlerle ilişkilerinin gelişmesine yardımcı olma noktasında okul yöneticilerinin rolü oldukça önemlidir. Yöneticilerin öğretmenlere yetki aktarması, sınıfları ziyaret etmesi, eleştiriye açık olmaları öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık algılarını etkileyebilmektedir. Yöneticilerin öncelikle kendilerinin gelişime açık olmaları, sorun odaklı olmaktan çok çözüm odaklı olmaları, okulda öğretmenlerin yaptıkları hatalardan çok, iyi ve olumlu davranışlara odaklanmaları gerekmektedir (Oğuz, 2011). Genel olarak eğitim kurumlarında yaşanan sorunların nedenleri arasında okul yöneticisinin liderlik stiline önemli bir etken olduğu söylenebilir (Cemaloğlu ve Okcu, 2012).

Eğitim yönetimi literatürü incelendiğinde liderlik konusunun bu literatür içerisinde çok geniş bir yer tuttuğu görülmektedir. Son yıllarda sosyoekonomik, politik ve teknolojik alanlarda meydana gelen ve okulların yapı ve işleyişini önemli ölçüde etkileyen değişme ve gelişmeler, bu alanda yapılan çalışmaların belirgin bir şekilde artmasına neden olmuştur. Gerek eğitim yönetimi sorumluluğunu üstlenen kişi ve makamların, gerekse eğitim yönetimi alanında araştırma yapan bilim adamlarının çağdaş okul müdürlerinin liderlik standartlarını belirlemeye dönük gayretleri altında yatan temel nedenlerden birisi, okul müdürünün çağdaş etkili okulun yaratılmasında en önemli öge olmasıdır (Gümüşeli, 2001).

Okul yöneticilerinin liderlik davranışları ve özellikleri açısından yeterli düzeyde olmaması, değişimin önünde bir engel oluşturabilir. Okul

¹ *İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*

² *Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, fusahin@yildiz.edu.tr*

yöneticilerinin dönüşümü sağlamada etkili olmaları için liderlik becerilerini kazanmaları hem de uygulamaya dönüştürmeleri gerekir (Cemaloğlu ve Okcu, 2012). Okul yöneticilerinin sergilemiş oldukları etkili liderlik özellikleri, okulun öğretmenlerin ve öğrencilerin başarısını da olumlu yönde etkilemektedir (Buluç, 2009).

Bir lider olarak okul müdürleri yönettikleri kurumları başarıya ulaştırmayı hedefliyorlarsa, başta öğretmenler olmak üzere, birlikte çalıştıkları tüm bireylerin ihtiyaçlarının farkında olmalı ve bu ihtiyaçların doyurulması hususunda azami gayreti sarf etmelidirler (Yılmaz ve Boğa Ceylan, 2011). Okulda, liderler ile birlikte çalışan öğretmenlerin performansı da önemlidir. Son yıllarda yapılan çalışmalar okulda öğretmenlerin performansını yükseltmede iş doyumunu, örgüt kültürü, örgüt yapısı, etik, örgütsel sağlık vb. faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin yaptıkları işten doyum almaları ise okul yöneticisinin liderlik stili ile yakından ilgilidir. Okul yöneticilerinin sergilemiş oldukları etkili liderlik özellikleri, okulun öğretmenlerin başarısını da olumlu yönde etkilemektedir (Buluç, 2009).

Bütün bu açıklamalar bize göstermiştir ki okul yöneticilerinin okul içerisinde gösterdikleri liderlik davranışları okulda çalışan her düzeydeki personel üzerinde olumlu etkiler bırakacaktır. Öğretmenlerin yapmış oldukları işten aldıkları doyumun düzeyinde de bir artış olabilir. Öğretmenin yaptığı işten doyum alması ise onun evlilik ve yaşam doyumunu etkileyebilecektir. Okul müdürlerinin sergilemiş oldukları liderlik stillerinin öğretmenlerin iş doyumuna etkisi üzerine birçok çalışma yapılmasına rağmen evlilik doyumunu ve yaşam doyumuna etkisi ile ilgili bir araştırma yapılmamıştır.

Araştırma, okul müdürlerinin liderlik stillerini (sürdürümcü ve dönüşümcü) algılamının, cinsiyetin, yaşın, öğretmenlik mesleğini sevmenin ve okul müdürünü sevmenin öğretmenlerin yaşam doyumunu düzeyleri ve evlilik doyumunu düzeyleri üzerindeki etkisini incelemeye yönelik olarak yapılmış olan betimsel bir çalışmadır. Araştırma evrenini; 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında, İstanbul İli Eyüp, Gaziosmanpaşa, Sultangazi ve Şişli İlçelerinde kamu okullarında (ilkökul, ortaokul ve lise) görev yapan 10.163 öğretmen oluşturmaktadır. Belirtilen evrende tesadüfî örneklem yöntemi kullanılarak evli 305 öğretmen araştırmanın örneklemine oluşturmuştur Araştırmada gerekli verileri elde etmek için “Liderlik

Stilleri Ölçeği”, “Yaşam Doyumu Ölçeği”, “Evlilik Yaşamı Ölçeği” ve “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır. Verilerin toplanması amacı ile ölçekler öğretmenlere uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS Paket Programı’ndan yararlanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin yaşam doyumu düzeylerinin ve evlilik doyumu düzeylerinin okul müdürlerinin liderlik stillerini algılamalarına, cinsiyete, yaşa, öğretmenlik mesleğini sevmeye ve okul müdürünü sevmeye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için MANOVA, t-testi, Kruskal-Wallis H Tekniği, Mann-Whitney U Tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, okul müdürlerinin liderlik stillerini sürdürümcü liderlik stili olarak algılayan öğretmenlerin evlilik doyum düzeyleri yüksek çıkmıştır. Ayrıca, araştırma sonucunda, okul müdürlerinin liderlik stillerini dönüşümcü liderlik stili olarak algılayan öğretmenlerin de yaşam doyum düzeyleri yüksek çıkmıştır. Okul müdürünün liderlik stilini yüksek sürdürümcü liderlik stili olarak algılayan öğretmenlerin evlilik doyum düzeyi, düşük sürdürümcü liderlik stili olarak algılayan öğretmenlerin evlilik doyum düzeyinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Okul müdürünün liderlik stilini yüksek dönüşümcü liderlik stili olarak algılayan öğretmenlerin yaşam doyum düzeyi, düşük dönüşümcü liderlik stili olarak algılayan öğretmenlerin yaşam doyum düzeyinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Araştırmada, öğretmenlerin cinsiyetinin, yaşının, öğretmenlik mesleğini sevmenin ve okul müdürünü sevmenin yaşam doyumu ve evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisine bakıldığında, araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin cinsiyetinin yaşam doyumu ve evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisi anlamlı çıkmamıştır.

Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin yaşının yaşam doyumu ve evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır. Yaşı 30 yaş ve altında olan öğretmenlerin yaşam doyumu düzeyleri, yaşı 41-50 ve 51 ve üstü olan öğretmenlerin yaşam doyumu düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, yaş düzeyi arttıkça yaşam doyumu düzeyinin düştüğünü göstermektedir.

Yaşı 30 yaş ve altında olan öğretmenlerin evlilik doyumu düzeyleri, yaşı

31-40 ve 41-50 olan öğretmenlerin evlilik doyumu düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu bulgu, yaş düzeyi arttıkça evlilik doyumu düzeyinin düştüğünü göstermektedir.

Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini sevmelerinin yaşam doyumu ve evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır. Öğretmenlik mesleğini seven öğretmenlerin yaşam doyumu düzeyleri, öğretmenlik mesleğini sevmeyen öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Ayrıca araştırmanın sonucunda, mesleğini seven öğretmenlerin evlilik doyumu düzeyleri, öğretmenlik mesleğini sevmeyen öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin yöneticilerini sevmelerinin yaşam doyumu üzerindeki etkisi anlamlı çıkmamıştır. Ancak, öğretmenlerin yöneticilerini sevmelerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır. Yöneticilerini seven öğretmenlerin evlilik doyumu düzeyleri, yöneticilerini sevmeyen öğretmenlerinkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Liderlik stilleri, yaşam doyumu, evlilik doyumu*

Kaynakça

- Buluç, B. (2009). Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stilleri ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (57), 5-34.
- Cemaloğlu, N. ve Okçu. (2012). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Öğretmenlerin Yıldırma (Mobbing) Yaşama Düzeyleri Arasındaki İlişki, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 214-239.
- Gümüşeli, A. İ. (2001). Çağdaş Okul Müdürünün Liderlik Alanları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7 (4), 531-548
- Oğuz, E. (2011). Öğretmenlerin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları ile Yöneticilerin Liderlik Stilleri Arasındaki İlişki, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), ss: 377-403.
- Yılmaz, A. ve Boğa Ceylan, Ç. (2011). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Liderlik Davranış Düzeyleri ile Öğretmenlerin İş Doyumu İlişkisi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 277-394.